

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

**ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIKASTON
ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2011 – 2014**

Päivitys vuodelle 2012 (30.1.2012)

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO

- 1.1 Valvontasuunnitelmat ja lainsäädännöllinen tausta
- 1.2 Valvontaorganisaatio
- 1.3 Itä-Suomen aluehallintoviraston organisaatio

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- 2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset
  - 2.1.1 Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
- 2.2 Itä-Suomen aluehallintoviraston toimintaympäristö
  - 2.2.1 Elintarvikevalvonnan saatavuus ja laatu

3. ALUEELLISET SUUNNITELMAT JA KUNTIEN SUUNNITELMAT

4. VOIMAVARAT

- 4.1 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako
- 4.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen
  - 4.2.1 Koulutustarpeen selvittäminen ja koulutuksen hankkiminen

5. TIETOJÄRJESTELMÄT

6. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

- 6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus
- 6.2 Muu yhteistyö
- 6.3 Aluehallintoviraston varautuminen
- 6.4 Viestintä
  - 5.4.1 Eriyistilanneviestintä

7. MAKSUT

8. VALVONNAN TOIMEENPANO

- 8.1 Yleistä valvonnasta
- 8.2 Hankkeet
- 8.3 Elintarvikevalvonta
  - 8.3.1 Alkoholijuomamyymälät
  - 8.3.2 Teurastamot ja pienteurastamot
  - 8.3.3 Vierasainevalvonta
    - Täydentävien ehtojen valvonta

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

9. OHJAUS

- 9.1 Elintarvike- ja laitosvalvonnan ohjaus
- 9.2 Kuntien valvontasuunnitelmien arviointi
  - 9.2.1 Suunnitelmien kattavuuden arviointi
  - 9.2.2 Suunnitelmien toteutumisen valvonta
  - 9.2.3 Kuntien varautuminen elintarvikkeisiin liittyviin erityistilanteisiin
- 9.3 Koulutus ja työnohjauspäivät
- 9.4 Peruspalvelujen arviointi
- 9.5 Muut ohjaustehtävät
  - 9.5.1 Yhteistoiminta-alueain mukainen kunnallisten valvontayksiköiden arviointi
  - 9.5.2 Lausunnot
  - 9.5.3 Sidosryhmien koulutus ja ohjaus

10. LAATU

- 10.1 Auditointi
  - 10.1.1 Kunnallisten valvontayksiköiden elintarvikevalvonnan auditointi
  - 10.1.2 Laitosvalvonnan auditointi
- 10.2 AVIEn laatupolitiikan mukainen työ
- 10.3 Toiminnan kehittäminen
- 10.4 EU -missiot

11. SEURANTA JA RAPORTOINTI

- 11.1 Kunnallisten valvontayksiköiden raporttien kokoaminen ja analysointi
  - 11.1.1 Kuntien ELTU –raportointi
  - 11.1.2 Kuntien VASU –raportointi
- 11.2 Raportointi omasta toiminnasta
  - 10.2.1 VASU –raportointi

LIITE 1. ELINTARVIKEVALVONNAN HANKKEET

1. Yhteiset kaikkia aluehallintovirastoja koskevat hankkeet
  - 1.1 Listeria lihavalmisteissa
  - 1.2 Lisäaineiden, aromien ja entsyymien valvontahanke
2. Hankkeet, joihin Itä-Suomen aluehallintovirasto voi osallistua tarpeidensa mukaisesti
  - 2.1 PAH yhdisteiden tehokas valvonta
  - 2.2 Kasvisvarastojen olosuhdekartoitus

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

1. JOHDANTO

Itä-Suomen aluehallintoviraston elintarvikevalvontasuunnitelman tarkoituksena on tehokas, tasapuolinen ja riskiperusteinen valvonta sekä asiakaslähtöinen neuvonta ja ohjaus.

1.1 Valvontasuunnitelmat ja lainsäädännöllinen tausta

Elintarvikevalvonnasta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksissa (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 852/2004, (EY) N:o 853/2004, (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004 sekä kansallisesti elintarvikelaissa (23/2006), laissa majoitus- ja ravitsemustoiminnasta (308/2006), alkoholilaissa (1143/1994) ja tuotevastuulaissa (694/1990).

Valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma (EVO 2011 - 2014, päivitys vuodelle 2012) on elintarvikelain mukaan osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa ja valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa 2011–2014 (VASU). EVO kytkeytyy ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan siten, että koko ympäristöterveydenhuoltoa koskeva ohjeistus on yhteisessä valvontaohjelmassa ja erityisesti elintarvikevalvontaa koskevat asiat ovat EVOssa. EVO:n osalta päivityksessä on otettu huomioon 1.9.2011 voimaan tulleet elintarvikelain muutokset (352/2011).

Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2011–2014 ovat mukana toimialakohtaiset valvontaohjelmat, joista säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) määritellyissä ympäristöterveydenhuollon laeissa: terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (23/2006), laissa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004), kemikaalilaissa (744/1989), tupakkalaissa (693/1976) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009). Toimialakohtaisilla valvontaohjelmilla ohjataan viranomaisia laatimaan valvontasuunnitelmia, joissa tavoitteena on huomioida hallitusohjelman sekä ministeriöiden ja keskusvirastojen asettamat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat linjaukset, strategiset tavoitteet ja valvonnan toimeenpanon tärkeysjärjestykset.

Alueellinen elintarvikevalvontasuunnitelma on osa Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran ja Itä-Suomen aluehallintoviraston välistä tulossopimusta. Suunnitelma arvioidaan ja tarkistetaan vuosittain. Itä-Suomen aluehallintoviraston elintarvikevalvontasuunnitelman 2011 - 2014 päivitys vuodelle 2012 on tehty 30.1.2012.

1.2 Valvontaorganisaatio

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena elintarvikkeita koskevien säännösten toimeenpanoa ja noudattamista.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista.

Aluehallintovirasto huolehtii lainsäädännön täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. Aluehallintovirasto suorittaa myös itse elintarvikevalvontaan liittyvää valvontaa kuten laitostarkastuksia.

1.3 Itä-Suomen aluehallintoviraston organisaatio

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

Aluehallintovirastot edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä toimialueillaan.

Aluehallintovirastojen tehtäviä ovat mm:

- sosiaali- ja terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto sekä ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvat lupa- ja muut hakemusasiat
- oikeusturvan edistäminen ja toteuttaminen ja peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

Itä-Suomen aluehallintovirasto on jakautunut viiteen vastuualueeseen:

- Peruspalvelut-, oikeusturva- ja luvat
- Työsuojelu
- Pelastustoimi ja varautuminen
- Poliisitoimi
- Ympäristöluvut

Elintarvikevalvonta kuuluu peruspalvelut-, oikeusturva- ja luvat vastuualueeseen (POL) ja sen sisällä peruspalvelut -yksikköön.

Itä-Suomen aluehallintoviraston päätoimipaikka on Mikkelissä ja muut toimipaikat Kuopiossa ja Joensuussa. Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueeseen kuuluvat Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

2.1.1 Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Kunnat ylläpitävät ympäristöterveydenhuollon tehtäviä varten yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa kunnallisia ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita, joilla ne toteuttavat itsenäisesti valvontaohjelmien mukaisia valvontasuunnitelmia. Kesäkuussa 2009 voimaan astuneen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluein (410/2009) lopullisen toimeenpanon myötä yhteistoiminta-alueiden määrän odotetaan laskevan vuoteen 2013 mennessä 75 yksikköön, joissa työskentelee saman johdon alaisuudessa vähintään 10 henkilöä. Resurssien koostuminen riittävän suuriin valvontayksiköihin mahdollistaa näin muun muassa henkilöstön erikoistumisen ja varmistaa osaltaan jäävittömyyden valvontatehtävissä.

Itä-Suomen alueella on 1.1.2012 alkaen 52 kuntaa ja 11 valvontayksikköä. Ympäristöterveydenhuollon seudullistaminen sekä kunta- ja palvelurakennemuutoksen eteneminen tulevat vaikuttamaan myös ympäristöterveydenhuollon järjestelyihin. Seudullinen yhteistyö ei kuitenkaan poista kunnissa elintarvikevalvonnan lisäresurssien tarvetta, joka on lähes 10 henkilötyövuotta koko Itä-Suomen alueella. Kuntien elintarvikevalvontaresurssien vähyys lisää aluehallintoviraston ohjaus- ja valvontatarvetta. Lisäksi elintarvikelain kokonaisuudistus muokkaa valvontaa mm. keventämällä hallinnollista taakkaa vähentämättä kuitenkaan valvontatarvetta.

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

2.2 Itä-Suomen aluehallintoviraston toimintaympäristö

Aluehallintovirastojen strategia-asiakirjan mukaisesti aluehallintovirastot varmistavat paikallisen elintarvikevalvonnan saatavuuden sekä valvovat sen toteutumista elintarvikelainsäädännön vaatimusten mukaan.

Itä-Suomessa on lähes 300 pientä elintarvikeyritystä, mikä on noin 10 % koko Suomen elintarvikeyrityksistä. Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella on seuraavia eläimistä saatavia elintarvikkeita käsitteleviä elintarvikehuoneistoja eli laitoksia (Eviran laitosrekisteri 15.11.2011), joiden valvontaa aluehallintovirasto ohjaa:

Liha-alan laitokset (muut kuin teurastamot)	40
Kala-alan laitokset	60
Varastolaitokset	5
Munapakkaamot	9
Maitoalan laitokset	13

Suurin osa laitoksista on joko mikro- (henkilöstöä 1-2) tai pienyrityksiä (henkilöstöä 2-10).

2.2.1 Elintarvikevalvonnan saatavuus ja laatu

Elintarvikelain mukaan kunnan on huolehdittava alueellaan elintarvikelain mukaisesta valvonnasta. Kunnassa elintarvikevalvontaa suorittavat kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset. Itä-Suomen kunnissa on selkeä valvonnan resurssivajaus, joka on lähes 10 henkilötyövuotta. Elintarvikevalvonnan maksullisuuden voimaantullessa valvonnasta kertyvät tulot toivottiin käytettävän kunnissa elintarvikevalvonnan resurssien lisäämiseen, mikä toivomus ei ole kuitenkaan toteutunut. Aluehallintovirasto muistuttaa valvonnasta kertyvien tulojen ohjaamisesta kunnan elintarvikevalvonnan auditointien yhteydessä.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja noudattaa sitä. Laatujärjestelmiä koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 8 artiklassa ja elintarvikelain 41 §:ssä. Laatujärjestelmä tulee rakentaa paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi. Valvonta-asetuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on harjoitettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti. Viranomaisen laatujärjestelmään on elintarvikevalvonnan osalta liitettävä tietoja ja ohjeita virallista valvontaa harjoittavalle henkilöstölle mm. toiminnan tavoitteista, henkilöstön tehtävistä, näytteenottomenettelyistä, valvontamenetelmistä ja -tekniikoista, tulosten tulkimisesta ja niiden nojalla tehtävistä päätöksistä. Elintarvikevalvonnan auditoinnin yhteydessä aluehallintovirasto arvioi myös laatujärjestelmän laatimisvelvoitteen toteutumista.

Aluehallintovirasto valvoo ja ohjaa kuntien suorittamaa laitosvalvontaa kuin myös muiden elintarvikehuoneistojen valvontaa ja kartoittaa viranomaisten pätevyyttä ja koulutustarpeita laitos-tarkastusten ja laitosvalvonnan auditointien yhteydessä.

Elintarvikelain 43 §:n muutoksen johdosta lihantarkastuksesta ja valvonnasta vastaava viranomainen pienteurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa muuttui 1.9.2011 alkaen. Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten (laitokset, joissa teurastetaan luonnonvaraista riistaa) lihantarkastus ja valvonta sekä niiden yhteydessä olevien laitosten valvonta siirtyi kunnilta valtion tehtäviksi. Eviran tarkastuseläinlääkäri tarkastaa lihan teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa. Samassa yhteydessä pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten sekä niiden yhteydessä olevien laitosten hyväksyminen ja siihen liittyvät tehtävät siirtyivät Eviralle. Muutoksen tavoitteena oli valvonnan yhdenmukaistaminen ja kehittäminen sekä pienteurastamojen li-

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

hantarkastusmaksujen yhdenmukaistaminen ja kohtuullistaminen. Tavoitteena oli myös tukea lähiruokaketjun toimintaa.

3. ALUEELLISET SUUNNITELMAT JA KUNTIEN SUUNNITELMAT

Aluehallintoviraston on laadittava monivuotinen alueellinen suunnitelma järjestämästään elintarvikevalvonnasta alueellaan. Alueellisessa suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma (EVO 2011 – 2012, päivitys vuodelle 2012) ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran laatiman valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman (EVO) tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa Eviran ohjaamaa valvontaviranomaisten toimintaa. Ohjelma sisältää elintarvikevalvonnan saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Aluehallintoviraston elintarvikevalvontasuunnitelmassa kuvataan aluehallintoviraston omat valvontakohteet, lupa- ja hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä kunnan valvontaviranomaisten suorittaman valvonnan ohjaus. Lisäksi kuvataan aluehallintoviraston ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten suorittaman valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on laadittava monivuotinen suunnitelma järjestämästään elintarvikevalvonnasta alueellaan (elintarvikevalvontasuunnitelma). Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Valvontasuunnitelmassa esitetään valvonnan painopisteet ja otetaan huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät seurantaohjelmat, projektit ja hankkeet sekä toimialakohtaiset valvontaohjelmat ja niiden painotukset sekä toimialakohtaiset vuosittaiset projektit ja hankkeet. Suunnitelmaan sisällytetään ilmoitettujen elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen (elintarvikelain muutos 352/2011, 22.1 §) sekä hyväksytyjen (13.2 §) ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen (13.3 §) toiminnan säännöllinen valvonta. Myös hyväksymis- ja ilmoitusvelvoitteen ulkopuolelle jäävää alkutuotantoa ja muuta elintarviketoimintaa valvotaan tarvittaessa.

Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista, arvioi suunnitelmat ja antaa palautetta kunnalle. Tarvittaessa kunnalta pyydetään selvitystä lakisääteisten tehtävien ja riittävien resurssien järjestämisestä. Toimintavuoden lopussa kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelman (valvontasuunnitelma-asetus 665/2006 8 §) toteutumista ja laatia seurantaraportti, joka lähetetään aluehallintovirastoon maaliskuun loppuun mennessä. Elintarvikevalvonnan auditointien yhteydessä aluehallintovirasto arvioi toteumaraportit, joissa tulee olla huomioitu valvontasuunnitelma-asetuksessa säädettyjen asioiden toteaminen.

4. VOIMAVARAT

EU:n valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 4. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että valvonta on tehokasta ja asianmukaista koko pelloilta pöytään -ketjussa ja virallinen valvonta sekä valvontavelvollisuudet hoidetaan tehokkaasti ja tosiasiallisesti. Valvontaa varten aluehallintovalvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä.

4.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

Itä-Suomen aluehallintovirastossa on yksi elintarvikevalvonnasta vastaavan ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan virka. Hänen toimipaikkansa on Mikkelissä. Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan vastuualueeseen kuuluu kuntien suorittaman elintarvikevalvonnan ohjaus lukuun ottamatta eläinperäisten elintarvikkeiden käsittelyä ennen vähittäismyyntiä. Eläinperäisten elintarvikkeiden tuotevalvonnan ohjaus (pakkausmerkinnät, lisäaineet jne.) kuuluu kokonaisuudessaan ylitarkastajalle. Kaksi läänineläinlääkärinä suorittaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan ohjausta ja valvontaa läänineläinlääkäreiden keskinäisen työnjaon mukaisesti.

Aluehallintovirastolla on käytettävissään elintarvikevalvonnan ohjaus- ja valvontatehtäviin vuonna 2012 yhteensä 1,9 henkilötyövuotta. Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan osuus on 0,7 htv ja läänineläinlääkäreiden (sisältää myös TE –valvonnan osuuden 0,2 htv) 1,2 htv. Tukipalveluihin on käytettävissä 0,4 henkilötyövuotta. Käytettävissä olevat resurssit eivät mahdollista kaikkien valvontasuunnitelmissa mainittujen lakisääteisten tehtävien hoitamista, minkä vuoksi käytetään suunnitelmissa todettua tehtävien ensisijaisuusjärjestystä.

Taulukko 1. Elintarvikevalvontaan käytettävien resurssien jakautuminen.

Virkanimike	Elintarvikevalvonta	
	hlö lkm	htp
Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja	1	160
Läänineläinlääkäri	2	260
Muu tehtäviä hoitava henkilöstö	3 ^{x)}	98
Yhteensä	6	518

x) henkilöstö hoitaa sekä elintarvikevalvonnan että eläinlääkintähuollon tehtäviä

Suoritesuunnitelmataulukko on liitetty Itä-Suomen aluehallintoviraston eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmaan.

Itä-Suomen aluehallintovirastossa elintarvikevalvontaan varatut resurssit eivät riitä vuonna 2012 kaikkien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja tehtäviä joudutaan priorisoimaan. Koska elintarvikevalvonnan tehtävät vaikuttavat suoraan tai välillisesti elintarviketurvallisuuteen sekä kansanterveyteen ja -talouteen, on mahdotonta etukäteen sanoa, mitä voidaan jättää tekemättä tai tullaan tekemään. Aluehallintoviraston elintarvikevalvontaa suorittavat viranhaltijat päättävät asiantuntijoina tilanne- ja tapauskohtaisesti tehtävien tärkeysjärjestyksestä, mutta viime kädessä esimiesten ja erityisesti resurssista vastaavan ministeriön tulee ottaa vastuu tehtävistä päätöksistä.

Itä-Suomen aluehallintoviraston vuoden 2012 elintarvikevalvonnan painopistealueena on kuntien elintarvikevalvontasuunnitelmien arviointi sekä laadun ja resurssien varmistus, kunnan

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

elintarvikevalvontaviranomaisten ohjaus ja neuvonta kuten sähköposti- ja puhelinneuvonta sekä elintarvikevalvonnan työnohjauspäivien järjestäminen (ajankohtaista elintarvikevalvonnasta). Lisäksi painopisteenä on valvonnan arviointimenetelmien kuten auditointien kehittäminen keskusvirastojen ja aluehallintoviranomaisten yhteistyönä.

Muita tehtäviä, jotka ensisijaisesti pyritään hoitamaan vuonna 2012, ovat elintarviketurvallisuuden ja ihmisten terveyteen vaikuttavat valvontatehtävät kuten zoonoosivalvonta tai muuten vaikutuksiltaan laaja-alaiset tehtävät kuten ruokamyrkytysten selvittäminen yhdessä kuntien valvontaviranomaisten kanssa.

Tehtäviä, joita ei pystytä suorittamaan Eviran ohjeistamalla tiheydellä, ovat kuntien elintarvikevalvonnan auditoinnit. Itä-Suomen aluehallintovirastossa on tarkastettu vuosittain sekä pyynnöstä että ilman laitoksia kuten kala-, maito- ja muna-alan sekä lihavalmistelaitoksia. Resursien puutteesta johtuen näiden laitosten tarkastuksia ei pystytä tekemään vuonna 2012. Iso osa aluehallintoviraston läänineläinlääkäriresursseista käytetään kuitenkin näiden laitosten valvojen ohjaukseen ja neuvontaan.

4.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajalla on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto (elintarviketieteiden maisteri). Läänineläinlääkärit ovat suorittaneet lihantarkastus- ja hygieenikkotutkinnon minkä lisäksi Paula Junnilainen on lihanjalostuksen ja lihahygienian erikoiseläinlääkäri. Kaikilla elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavilla on kokemusta myös kuntavalvonnasta.

Itä-Suomen aluehallintovirastossa on tehty työnjako ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan ja läänineläinlääkäreiden kesken. Läänineläinlääkärit vastaavat eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnasta ennen vähittäismyyntiä lukuun ottamatta tuotevalvontaa (pakkausmerkinnät, lisäaineet jne.), joka kuuluu kaikkien elintarvikkeiden osalta ylitarkastajalle. Työnjako varmistaa valvonnan tasapuolisuuden ja antaa mahdollisuuden osaamisen syventämiseen.

4.2.1 Koulutustarpeen selvittäminen ja koulutuksen hankkiminen

Valvonta-asetuksen 6. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen, joka tässä tapauksessa on aluehallintovirasto, on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan ja läänineläinlääkäreiden kesken tehtävä työn- ja vastuunjako määrittelee koulutustarpeen. Tarvittavaan ja tarjottavaan koulutukseen osallistutaan pääsääntöisesti tehtäväjaon mukaisesti ja aina, jos se on työtehtävien kannalta mahdollista. Sijaisuuksien sekä kaikkien antaman neuvonnan ja ohjauksen vuoksi on joskus tarpeen osallistua myös tehtäväjaon ylittävään koulutukseen. Käytettävissä olevia videoyhteyksiä hyödynnetään mahdollisimman paljon, mutta on myös tilaisuuksia, joissa keskinäisellä rakentavalla ajatus-tenvaihdoilla on merkittävä rooli osaamisen ja yhtenäisten toimintatapojen kannalta.

Eviran ja muiden sidosryhmien antamaan koulutukseen ja viranomaisyhteistyöhön osallistutaan seuraavasti (suluissa ensisijaiset osallistujat):

- Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset koulutuspäivät (elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavat)
- Ympäristöterveydenhuollon alueelliset koulutuspäivät (kaikki joiden tehtäviä aiheet koskevat)
- Eviran ja aluehallintovirastojen neuvottelupäivät, kaksi kertaa vuodessa (elintarvikevalvontaa suorittavat)

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

- Eviran tai yhteistyötahojen järjestämä muu yhteistyö kuten:
  - laitosvalvonnan ja auditointien kehittämispäivät (elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavat)
  - VASU -raportoinnin kehittämispäivät (raportoinnista vastaavat)
  - Muu ammattitaidon ylläpitämiseksi tarvittava koulutus ja yhteistyö.

Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää rekisteriä henkilöstön koulutukseen osallistumisesta. Ammattitaidon ylläpitämiseksi käytetään myös paljon aikaa mm. perehtymällä alan lainsäädäntöön sekä kirjallisuuteen ja tutkimukseen.

5. TIETOJÄRJESTELMÄT

Toimiva valvonta edellyttää valvontakäyntien seurantaa, valvontatulosten raportointia ja analysointia, valvonnan suunnitelmallisuutta ja entistä tehokkaampaa tiedonkulkua viranomaiselta toiselle. Valvonnan yhteisten tietojärjestelmien ja rekistereiden entistä tehokkaampi käyttö onkin edellytys yhtenäiselle, suunnitelmalliselle ja toimivalle valvonnalle. Sähköisen asiointin kehittäminen kaikkea viranomaistoimintaa koskevaksi kuuluu valtionhallinnon IT -strategian taivotteisiin.

Aluehallintovirastossa tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen apu on keskitetty AHTI - palvelupisteelle (aluehallinnon tietohallintopalveluyksikkö).

Evirassa on käynnissä useita merkittäviä tietojärjestelmähankkeita, joiden tavoitteena on tietojen yhteiskäyttöisyys ja sähköinen tiedonsiirto. Hankkeita ovat:

- KUTI eli kuntien elintarvikevalvonnan tietojen hallinta- ja raportointijärjestelmä;
- ELMO eli Eviran laboratorio- ja valvontajärjestelmä.

Valvonnan viranomaisestraneet eli Eviranet otetaan käyttöön keväällä 2012.

Kuntien elintarvikevalvonnan tietojen hallinta- ja raportointijärjestelmän ensimmäinen osa (valvonnan kohdetietojärjestelmä KUTI 1) ja toinen osa (valvontatiedot KUTI 2) ovat valmistuneet ja muut osat valmistuvat ohjelmakauden aikana. Myös elintarvikkeiden tuontia ja vientiä koskeva TRACES -järjestelmä on tulossa elintarvikevalvonnan käyttöön.

Keskusviranomaiset tiedottavat ja kouluttavat keskitetyn valvontatietojärjestelmän (KUTI) käyttöön. Kuntien tulee varautua korjaamaan valvontakohdetietoja ja syöttämään valvontatietoja KUTI- luokituksen mukaisesti tietojärjestelmiinsä.

6. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.

Itä-Suomen aluehallintovirastolla on kolme toimipaikkaa, mikä asettaa erityisvaatimuksia sisäiselle yhteistyölle. Toimipaikkojen välinen sisäinen yhteistyö ja viestintä tapahtuu puhelimitse, sähköpostilla ja intranetin välityksellä sekä lähettämällä tarvittaessa kopiot päätöksistä, määrä-

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

yksistä tai muista asiakirjoista tiedoksi muille asianosaisille kuten ylijohdajalle, vastualueiden johtajille, yksiköiden päälliköille, läänineläinlääkäreille ja ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajille. Virastolla on myös viraston yhteinen tiedosto ja erikseen yksikkö- tai ryhmäkohtaisia tiedostoja, joihin tallennetaan yhteisiä asioita. Tallentaja on vastuussa tietojen päivityksestä.

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja ja läänineläinlääkärit tekevät jatkuvasti tiivistä yhteistyötä kuntien valvontaviranomaisten sekä aluehallinnon- ja keskushallinnon viranomaisten kanssa. Yhteistyömuotoina ovat kokoukset, neuvottelut ja työryhmät.

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan ja läänineläinlääkäreiden välinen ja muu toimipisteiden välinen sisäinen viestintä tapahtuu puhelimitse ja sähköpostilla. Tärkeät viestit välitetään tarvittaessa edelleen sähköpostin välityksellä Itä-Suomen aluehallintoviraston elintarvikeryhmälle, johon kuuluvat ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja sekä kaksi elintarvikevalvontaa suorittavaa läänineläinlääkäriä. Kopiot päätöksistä, määräyksistä tai muut asiakirjat lähetetään tarpeen mukaan tiedoksi läänineläinlääkäreille ja ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajalle sekä esimiehille.

Lausunnon antamisesta vastaava lähettää lausuntopyyynnön tarvittaessa tiedoksi ja kommentoitavaksi elintarvikeryhmälle. Myös lomista, poissaoloista, sijaisuuksista ja koulutuksiin osallistumisesta tiedotetaan tarvittaessa sähköpostilla.

Elintarvikeryhmä pitää muutaman kerran vuodessa yhteisen palaverin, jossa keskustellaan ajankohtaisista asioista ja sovitaan mm. yhteisistä menettelytavoista ja työnjaosta. Jokaisesta palaverista laaditaan muistio.

Itä-Suomen aluehallintoviraston sisäiset neuvottelut ja kokoukset pyritään pitämään mahdollisuuksien mukaan puhelinkokouksina tai videoneuvotteluina.

Viranomaisyhteistyötä ovat myös Eviran järjestämä laitosvalvonnan, auditointien ja VASU -raportoinnin kehittämistyö, johon aluehallintovirastot osallistuvat.

6.2 Muu yhteistyö

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja tekee jatkuvasti tiivistä yhteistyötä keskushallinnon, muiden aluehallintovirastojen, kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa. Yhteistyömuotoina ovat sähköposti, puhelin, kokoukset ja videoneuvottelut.

6.3 Aluehallintoviraston varautuminen

Valvonta-asetuksen 4. artiklassa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valmiit varosuunnitelmat ja ne ovat valmiita toteuttamaan suunnitelmat hätätapauksissa.

Itä-Suomen aluehallintoviraston POL - vastualueen valmiussuunnitelma on tekeillä. Ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelma sisältyy POL - vastualueen suunnitelmaan ja sisältää myös elintarvikkeisiin liittyvät erityistilanteet. Valmiuden ylläpitämiseksi ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja ja läänineläinlääkärit osallistuvat mm. VALHA -harjoituksiin ja aluehallintoviraston ja pelastuslaitoksen yhdessä eri maakunnissa järjestämiin vuosittaisiin eri aihealueita kuten esimerkiksi elintarviketurvallisuutta käsitteleviin valmiusharjoituksiin ja niitä edeltävään koulutukseen.

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

6.4 Viestintä

Valvonta-asetus edellyttää, että toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin.

Itä-Suomen aluehallintovirastolle on laadittu yhteinen viestintäsuunnitelma joulukuussa 2009.

Kunnille suunnattua viestintää toteutetaan valvonnassa monissa eri muodoissaan kuten puhe-
lin, sähköposti, telafaksi, tiedotteet, Internet - sivut ym. Myös kuntien elintarvikevalvonnan audi-
tointiraportit ovat luettavissa Internet - sivuilta. Internet -sivujen ylläpidosta vastaa hallintopalve-
lujen vastuuyksikkö. Viestintää voidaan toteuttaa myös osallistumalla mm. yleisötapahtumiin ku-
ten maatalousnäyttelyihin tai muihin paikallisiin tai alueellisiin tapahtumiin.

6.4.1 Erytistilanneviestintä

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja ja läänineläinlääkärit vastaavat omaa vastuualueitaan
koskevasta viestinnästä Eviran ohjeiden mukaisesti. Lehdistön ja muun median yhteydenottoi-
hin vastataan työnjaon mukaisesti.

7. MAKSUT

Itä-Suomen aluehallintovirasto ei peri suorittamastaan valvonnasta maksua. Päätökset ja luvat
ovat maksullisia. Maksut perustuvat VN:n asetukseen aluehallintoviraston maksuista
1145/2009.

8. VALVONNAN TOIMEENPANO

8.1 Yleistä valvonnasta

AVIen tehtävät elintarvikevalvonnassa ovat kuntien valvontasuunnitelmien ja niiden
toteutumisen arviointi sekä lainsäädännön ja ohjeistuksen kouluttaminen kunnille. Välineinä
näiden tehtävien toteuttamisessa aluehallintovirastot käyttävät kuntien valvontaan kohdistuvia
auditointeja ja työnohjauspäiviä. Lisäksi aluehallintovirastot osallistuvat Eviran valvontahank-
keiden organisointiin.

Aluehallintovirastojen tehtäviin kuuluu myös alkoholiyhtiön alkoholijuomamyymälöiden elintar-
vikehuoneistoilmoitusten käsittely sekä niiden valvonta. Valvira ohjaa aluehallintovirastoja
näissä tehtävissä. Muilla elintarvikevalvonnan alueilla aluehallintovirastoja ohjaa Evira.

Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella elintarvikevalvontaa suoritetaan tarkoituksenmukai-
simmalla ja tehokkaimmalla tavalla siten, että osa valvonnasta suoritetaan koko alueella keski-
tetysti yhdestä toimipaikasta käsin. Valvonnan suuntaamisessa pyritään riskiperusteisuuteen
ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset.

Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana val-
vontana. Osa valvontakohteista sovitaan erikseen hankkeina, jotka voivat koskea yhden tai
useamman aluehallintoviraston toimialuetta.

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

8.2 Hankkeet

Hankkeet, joita painotetaan aluehallintovirastojen lakisääteisten tehtävien joukossa, koskevat kaikkia aluehallintovirastoja ja valitaan lakisääteisten tehtävien joukosta painopistealueiksi kullekin vuodelle.

Hankkeiden, joihin eri aluehallintovirastot voivat osallistua tarpeidensa mukaisesti, tavoitteena on kehittää valvonnan ohjeistusta ja/tai menetelmiä. Mahdollisimman monen aluehallintoviraston ja kuntien odotetaan osallistuvan niihin.

Elintarvikevalvontaa koskevat painotukset ja hankkeet päivitetään vuosittain. Vuotta 2012 koskevat painotukset ja hankkeet on esitetty tämän valvontasuunnitelman liitteessä 1.

Hankkeiden tarkempi kuvaus on esitetty valtakunnallisessa elintarvikevalvontaohjelmassa (EVO 2011 – 2014, päivitys vuodelle 2012).

8.3 Elintarvikevalvonta

8.3.1 Alkoholijuomamyymälät

Valvira ohjaa aluehallintovirastoja alkoholimyymälöiden sekä tilaviini- ja sahtimyymälöiden elintarvikehuoneistohyväksynnässä ja valvonnassa.

8.3.2 Teurastamot ja pienteurastamot

Elintarvikelain muutoksen (352/2011) mukaisesti pienteurastamoiden ja riistankäsittelylaitosten ja niiden yhteydessä olevien laitosten valvonta siirtyi 1.9.2011 Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran järjestettäväksi.

8.3.3 Vierasainevalvonta

Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreille kuuluu EU:n vierasainedirektiivin mukainen eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnan valvonta ja ohjaus kuten kiellettyjen aineiden esimerkiksi hormonien käytön valvonta, ja muu vierasainevalvonta kuten lääkkeiden ja kasvin-suojeluaineiden jäämävalvonta.

Evira laatii vuosittaisen kansallisen vierasainevalvontaohjelman ja lähettää sen tiedoksi aluehallintoviraston vierasainevalvonnasta vastaavalle läänineläinlääkärille. Näytteitä otetaan sekä elävistä tuotantoeläimistä että eläimistä saatavista elintarvikkeista kuten lihasta, kalasta ja maidosta. Osan näytteistä ottaa kunnan elintarvikevalvontaviranomainen ja osan Eviran pyynnöstä läänineläinlääkärin määräämä kunnaneläinlääkäri, jolla ei ole hoitosuhdetta ko. tuotantotilaan tai eläimiin. Myös läänineläinlääkäri voi ottaa vierasainenäytteitä etenkin silloin, kun kyseessä on väärinkäytösepäily. Positiivinen löydös johtaa jatko- ja lisänäytteiden ottoon ja tarvittaessa muihin säännösten mukaisiin toimenpiteisiin, joista Evira päättää tapauskohtaisesti. Vierasainevalvontaa suoritetaan tehtäväjaon mukaisesti täydentävien ehtojen valvonnan yhteydessä.

Maidon antibioottijäämien johdosta tehtävistä toimenpiteistä vastaa lääkkeiden käytön valvonnasta vastaava läänineläinlääkäri.

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

Täydentävien ehtojen valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä ja karjankasvattajia velvoittavat ns. EU:n suorien maataloustukien täydentävät ehdot. Täydentävien ehtojen valvontaan liittyvistä tehtävistä osa kuuluu elintarvikevalvonnan piiriin. Näitä ovat siipikarjan salmonellavalvonta ja maito- ja munatilojen hygieniavalvonta sekä vierasainevalvonta kuten kiellettyjen aineiden valvonta (hormonit, kasvunestäjät, torjunta-aineet jne.). Itä-Suomen aluehallintoviraston täydentävien ehtojen valvontaa suorittaa työnjaon mukaisesti kaksi läänineläinlääkäriä Eviran vuosittaisten valvontaohjelmien mukaisesti. He ottavat otantatiloilla myös vierasainenyhteitä sekä elävistä eläimistä kuten veri-, uloste- ja virtsanäytteitä että vesi- ja rehunäytteitä. Positiiviset tulokset johtavat tarkastusten laajennuksiin ja mahdollisiin tukisanktioihin.

9. OHJAUS

9.1 Elintarvike- ja laitosvalvonnan ohjaus

Itä-Suomen aluehallintoviraston yhtenä vuoden 2012 elintarvikevalvonnan painopisteenä on kunnan valvontaviranomaisten ohjaus ja neuvonta sekä kunnan elintarvikevalvonnan auditoinnit.

Aluehallintoviraston viranomaisohjaus käsittää kaikki ne toimet, joilla ohjataan kuntien viranomaistoimintaa. Ohjauksen keinoja ovat valvontasuunnitelmien arviointi, auditoinnit, neuvonta, koulutus, ohjeet ja viranomaisohjauksen kautta koordinoitu toiminta kuten valvontaprojektit ja hankkeet.

Seudullinen ympäristöterveydenhuollon yhteistyö ei poista kunnissa elintarvikevalvonnan lisäresurssien tarvetta. Kuntien resurssien vähyys ja jatkuvasti lisääntyvä ja muuttuva lainsäädäntö lisääkin aluehallintoviraston kuntien suorittaman valvonnan ohjaustarvetta. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan ohjausta ja neuvontaa antavat pääsääntöisesti läänineläinlääkärit ja muiden elintarvikehuoneistojen valvonnan ohjausta ympäristöterveydenhuollon ylitar kastaja. Pienten eläimistä saatavia elintarvikkeita käsittelevien elintarvikehuoneistojen, etenkin kalalaitosten, valvojat tarvitsevat erityistä ohjausta ja iso osa aluehallintoviraston elintarvikevalvontaa suorittavien läänineläinlääkäreiden resursseista käytetäänkin juuri tähän ohjaukseen.

9.2 Kuntien valvontasuunnitelmien arviointi

9.2.1 Suunnitelmien kattavuuden arviointi

Kunnallisen valvontayksikön tulee laatia vuosittain kansalliseen valvontaohjelmaan (EVO) perustuva elintarvikevalvontasuunnitelma, joka tulee toimittaa aluehallintovirastoon edellisen vuoden loppuun mennessä. Aluehallintoviraston elintarvikevalvonnasta vastaavat viranhaltijat arvioivat valvontasuunnitelmat ja antavat palautetta kunnalle. Tarvittaessa kunnalta pyydetään selvitystä lakisääteisten tehtävien ja riittävien resurssien järjestämisestä.

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot (valvontasuunnitelma-asetus 665/2006);

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

- tarkastusten sisällön määrittely;
- valvontakohteiden tarkastustiheys;
- tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä aika;
- kunnan viranomaisnäytteenotto ja näytteen tutkiminen;
- valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi; ja
- hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

Aluehallintoviraston tarkoituksena on vuonna 2012 arvioida vain niiden valvontayksiköiden valvontasuunnitelmat, joihin tehtiin elintarvikevalvonnan auditointi vuonna 2010. Arvioinnissa tarkastellaan poikkeamien korjaamista ja valvontayksiköille annettujen kehitysehdotusten toteutumista.

9.2.2 Suunnitelmien toteutumisen valvonta

Vuoden lopussa kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelmansa (valvontasuunnitelma-asetus 665/2006 8 §) toteutumista ja laatia seurantaraportti, joka lähetetään aluehallintovirastoon maaliskuun loppuun mennessä. Raporteissa tulee huomioida valvontasuunnitelma-asetuksessa säädettyjen asioiden toteaminen. Arviointi tulee tehdä ainakin seuraavien tekijöiden osalta:

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin;
- tarkastusten kattavuus;
- näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin; sekä
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan myös;

- valvonnan kattavuutta;
- elintarvikevalvonnan saatavuutta ja laatua;
- tarkastusten määrää suhteessa valvontasuunnitelmaan
- voimavaroja ja yhteistoiminta-alueen toimivuutta
- toiminnan mahdollisia puutteita sekä
- mahdollisesti tehtyjä toiminnan tarkastuksia / auditointeja.

Kunnan suunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Elintarvikevalvonnan auditoinnin yhteydessä seurantaraporttia verrataan vastaavaan elintarvikevalvontasuunnitelmaan. Tarvittaessa kunnalta pyydetään selvitystä elintarvikevalvonnan lakisääteisten tehtävien ja riittävien resurssien järjestämisestä ja/tai selvitys siitä, miksi suunnitelma ei ole toteutunut.

9.2.3 Kuntien varautuminen elintarvikkeisiin liittyviin erityistilanteisiin

Aluehallintovirasto pyytää kuntia päivittämään vuosittain ympäristöterveydenhuollon erityistilannesuunnitelmansa, jotka sisältävät myös varautumisen elintarvikkeisiin liittyviin erityistilanteisiin ja ruokamyrkytyksiin, ja lähettämään ne tiedoksi aluehallintovirastoon. Kuntien varautu-

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

mista elintarvikevalvonnan erityistilanteisiin ja ruokamyrkytyksiin arvioidaan elintarvikevalvonnan auditoinnin yhteydessä.

9.3 Koulutus ja työnohjauspäivät

EU:n valvonta-asetuksessa (EY 882/2004 6. artikla) säädetään elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavien viranhaltijoiden täydennyskoulutuksesta. Valvontaviranomainen on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Koulutus- ja työnohjauspäivät ovat yksi aluehallintoviraston vuoden 2012 painopisteistä.

Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja järjestää kunnan valvontaviranomaisille kaksi kertaa vuodessa kaksi samansisältöistä ”Ajankohtaista elintarvikevalvonnasta” – työnohjauspäivää eri puolilla aluetta, joissa käsitellään ajankohtaisia lainsäädännön muutoksia ja tulkintoja sekä ohjataan kunnan valvontaviranomaisten suorittamaa elintarvikevalvontaa. Työnohjauspäivillä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan Eviran koulutuspalvelun tai muiden asiantuntijoiden kautta saatavia esityksiä tai Eviran asiantuntijoita. Kunnallisen valvontayksikön tulee luoda edellytykset sille, että kunnan elintarvikevalvonnasta vastaava viranhaltija voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen.

Aluehallintovirasto järjestää tarpeen mukaan myös omia koulutuspäiviä eri aihealueista ja osallistuu Eviran tai muiden sidosryhmien järjestämien koulutusten organisointiin. Vastaavasti läänineläinlääkärit järjestävät toimipaikkakohtaisia työnohjauspäiviä, joissa sivutaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikevalvontaa. Koulutuksista ja osallistujista pidetään kirjaa.

Aluehallintovirasto seuraa valvontayksiköiden viranomaisten ajan tasalla pysymistä pitämällä kirjaa työkokouksiin ja muuhun aluehallintoviraston järjestämään koulutukseen osallistumisesta. Tarvittaessa kunnista voidaan pyytää tietoja koulutusrekistereistä ja koulutukseen varatuista määrärahoista. Myös kunnan elintarvikevalvonnan auditointien yhteydessä kartoitetaan viranomaisten pätevyyttä ja koulutustarpeita.

9.4 Peruspalvelujen arviointi

Aluehallintovirastot suorittavat elintarvikevalvonnan osalta aluehallintovirastojen tulosohtausryhmän sopiman peruspalvelujen vuotta 2011 koskevan arvioinnin, jossa arviointikohteena on valvonnan saatavuus. Peruspalvelujen arvioinnin tarkoituksena on kartoittaa olemassa oleva tilanne ja varmistaa elintarvikevalvonnan palvelujen saatavuus tasapuolisesti koko alueella, myös harvaan asutuilla alueilla.

Alueellinen arviointi suoritetaan aluehallintoviraston työnjaon mukaisesti. Valtakunnallisen raportin kirjoittaja sovitaan kunakin vuonna erikseen.

9.5 Muut ohjaustehtävät

9.5.1 Yhteistoiminta-alue lain edellyttämä kunnallisten valvontayksiköiden arviointi

Yhteistoiminta-alue laki (410/2009) edellyttää, että jos kunta huolehtii ympäristöterveydenhuollosta itse, sillä on oltava tehtävän järjestämiseksi sekä tarkoituksenmukaisen työnjaon ja eri-

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

koistumisen mahdollistamiseksi käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit tähän tehtävään.

Kunnan tai yhteistoiminta-alueen on ilmoitettava aluehallintovirastolle toimitelimen nimi ja yhteystiedot sekä ympäristöterveydenhuollon henkilöresurssit. Toimitelimen on lisäksi ilmoitettava aluehallintovirastolle, mitkä kunnat yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat. Kunnan tai yhteistoiminta-alueen ilmoittamat tiedot tallennetaan viranomaistoimijajärjestelmään (VTO).

Yhteistoiminta-aluetta muodostettaessa voidaan poiketa 10 henkilötyövuotta vastaavien henkilöresurssien vaatimuksesta, mutta kunnan tai yhteistoiminta-alueen on tarvittaessa perusteltava poikkeus tehdessään ilmoituksen aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirastossa ympäristöterveydenhuollosta vastaavat virkamiehet arvioivat resurssien riittävyttä ja pyytävät tarvittaessa selvityksiä kunnilta tai yhteistoiminta-alueilta sekä antavat ohjausta kuntakäynneillä.

1.1.2012 alkaen Itä-Suomessa on 11 kunnallista valvontayksikköä, joista kahdeksan täyttää yhteistoiminta-alueain resurssivaatimukset. Kangasniemen, Pielavesi-Keiteleen, Lieksan ja Nurmes-Valtimon valvontayksiköiden liittyminen suurempiin valvontayksiköihin tapahtuu viimeistään vuoden 2013 alusta.

9.5.2 Lausunnot

Aluehallintovirastolta pyydetään vuosittain n. 10 kpl elintarvikelainsäädäntöön liittyviä tai Evi-ran ohjeita ja malliasiakirjoja koskevia lausuntoja, joihin lausutaan tehtäväjaon mukaisesti. Lausuntoja annetaan resurssien vähäisyyden vuoksi vain, jos ne ovat lainsäädännöllisesti merkittäviä tai vaikutukseltaan laaja-alaisia.

Tärkeät, esimerkiksi uutta lakia tai lakimuutosta koskevat tai muuten vaikutukseltaan laaja-alaiset lausunnot, allekirjoittaa vastuualueen johtaja yhdessä ympäristöterveydenhuollon ylitarkastajan tai läänineläinlääkärin kanssa ja muut substanssia koskevat lausunnot ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja tai läänineläinlääkäri yksin. Läänineläinlääkäri on valmistelijana silloin, kun asia tehtäväjaon mukaisesti koskee eläinlääkärin valvontatehtäviä kuten esimerkiksi eläimistä saatavia elintarvikkeita.

Myös sidosryhmät voivat pyytää elintarvikevalvontaa koskevia lausuntoja aluehallintoviranomaiselta.

9.5.3 Sidosryhmien koulutus ja ohjaus

Aluehallintovirasto osallistuu myös sidosryhmien kouluttamiseen silloin, kun se katsotaan tarpeelliseksi ja ajallisesti mahdolliseksi. Kouluttajana on viranhaltija, joka on parhaiten perehtynyt aihealueeseen. Sidosryhmille on myös laadittu ohjauskirjeitä eri aihealueista.

10. LAATU

10.1 Auditointi

Kunnallisen elintarvikevalvonnan auditoinnit (ns. VAMU-arvioinnit) ovat osa elintarvikeketjun

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

valvonnan auditointijärjestelmää. Aluehallintovirastot auditoivat vuosittain kuntien suorittamaa valvontaa tarkastelemalla toimintaa suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin ja EVOssa annettuihin ohjeisiin, jotka koskevat valvonnan järjestämistä, suunnittelua ja toteutusta.

Auditointijärjestelmän tarkoituksena on todentaa, että valvonta toteutuu lainsäädännön asettamien vaatimusten mukaisesti sekä selvittää valvonnan toimivuutta, tehokkuutta ja yhtenäisyyttä ja lisäksi tunnistaa valvonnan kehittämistarpeita ja vahvuuksia. Auditoinneilla tarkastellaan mm. valvonnan vaikuttavuutta, ts. sitä, saavutettiinkö valvontatoimilla haluttu tulos. Kuntavalvonnan auditointeja kehitetään keskusvirastojen ja aluehallintoviranomaisten yhteistyönä.

10.1.1. Kunnallisten valvontayksiköiden elintarvikevalvonnan auditointi

Aluehallintovirastot ovat vuodesta 2005 lähtien suorittaneet kunnallisen elintarvikevalvonnan auditointeja. Kaikki paikalliset elintarvikevalvontayksiköt tulee Eviran auditointiohjeistuksen mukaan auditoida kahdesti 5 vuoden aikana. Valvontayksikön aiempien auditointien tulokset voidaan kuitenkin huomioida auditointeja suunniteltaessa. Itä-Suomen aluehallintoviraston elintarvikevalvonnan resurssit eivät ole riittäneet suorittamaan auditointeja tämän tavoitemäärän mukaisesti. Vuonna 2012 valvontayksiköitä on 11, jolloin tavoiteaikataulun noudattaminen voi olla mahdollista vain edellytyksellä, että elintarvikevalvontaan saadaan lisäresursseja.

Poikkeuksena Eviran auditointiohjeistukseen Eviran ja aluehallintovirastojen välisen strategisen tulossopimuksen mukaan valvontayksiköt tulee auditoida kerran kolmessa vuodessa, mikä on ollut myös Itä-Suomen aluehallintoviraston tavoite.

Auditointien määrästä sovitaan vuosittain Eviran ja AVlen välisessä tulossopimuksessa. Auditoinnit suoritetaan aluehallintoviraston elintarvikevalvontaa suorittavien viranhaltijoiden keskinäisen työnjaon mukaisesti siten, että auditoinnissa toimivat ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja ja elintarvikevalvonnasta vastaava läänineläinlääkäri. Evira on antanut ohjeet nro 10018/1 aluehallintovirastojen toteuttamasta kunnallisen elintarvikevalvonnan auditoinnista. Auditoinnit koostuvat elintarvikevalvonnan auditoinnista ja kohdekäynneistä, joissa arvioidaan kunnan viranhaltijan suorittamaa tarkastusta elintarvikehuoneistossa.

Auditointiraportti toimitetaan Eviraan kahden kuukauden kuluessa auditoinnista ja julkaistaan Itä-Suomen aluehallintoviraston Internet –sivuilla. Auditoinnissa havaittujen poikkeamien ja kehitysehdotusten korjaavien toimenpiteiden seuraamiseksi Itä-Suomen aluehallintovirasto tulee pyytämään valvontayksiköltä Eviran ohjeiden mukaisesti selvitystä siitä, miten ja missä aikataulussa se aikoo korjata auditointiraportin poikkeamat tai toteuttaa kehitysehdotukset. Korjaavien toimenpiteiden seuranta tehdään seuraavan elintarvikevalvonnan auditoinnin yhteydessä.

Vuonna 2012 korjaavien toimenpiteiden seuranta tehdään myös siten, että aikaisempina vuosina auditoitujen valvontayksiköiden auditointiraportteja verrataan vuoden 2012 elintarvikevalvontasuunnitelmiin. Valvontasuunnitelmassa tulisi näkyä mahdollisten poikkeamien korjaustoimenpiteet ja toteutetut kehitysehdotukset.

10.1.2 Laitosvalvonnan arviointi

Nämä ns. sektorikohtaiset arvioinnit sisältyvät kunnan elintarvikevalvonnan auditointiin. Arviointeja laajennetaan vähitellen koskemaan myös muiden elintarvikehuoneistojen valvontaan, mutta vuonna 2012 näitä arviointeja ei kuitenkaan vielä tehdä.

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

10.2 AVIen laatupolitiikan mukainen työ

Valvontaviranomaisen tulisi laatia laatujärjestelmä tai vastaava asiakirja. Laatujärjestelmä on organisaation itsensä laatima asiakirja, jossa on kuvattu ko. organisaatiossa sovitut toimintatavat sen varmistamiseksi, että työt tehdään yhdenmukaisesti, laadukkaasti ja vaikuttavasti. Evira ohjeistaa aluehallintovirastojen laatujärjestelmien luomisessa.

Ympäristöterveydenhuollon laeista vain elintarvikelaissa edellytetään valvontaviranomaiselta toimintaan sopivaa laatujärjestelmää. Keskusviranomaiset ovat valvontaohjelman painopisteistä sopiessaan päättäneet aloittaa yhteistyön ympäristöterveydenhuollon laatutyössä. Evira on mm. laatinut ohjeiston ja lomakkeet aluehallintovirastojen suorittamia kunnallisen elintarvikevalvonnan ja laitosvalvonnan auditointeja varten.

Evira tukee aluehallintovirastojen laatutyötä laatimalla ohjeita ja malliasiakirjoja sekä järjestämällä koulutusta. Eviran koulutuspalvelun kautta aluehallintovirastot voivat hyödyntää Eviran koulutusmateriaalia mm. työkokouksissaan.

10.3 Toiminnan kehittäminen

Aluehallintoviraston toiminta on asiakaslähtöistä. Valtakunnallisesti ja alueellisesti sovitulla yhteisillä toimenpiteillä pyritään toiminnan yhtenäistämiseen, tasapuolisuuteen ja laatuun. Aluehallintovirastossa viranhaltijoiden erikoistumista (esim. pakkausmerkinnät, laitosvalvonta, sivutuotteet, näytteenotto ja tutkimus sekä eläimistä saatavat elintarvikkeet) hyödynnetään konsulttimalla ko. aihealueisiin erikoistuneita henkilöitä.

Valvontaa parannetaan auditointien tulosten perusteella ja kuntavalvonnan auditointeja kehitetään keskusvirastojen ja aluehallintoviranomaisten yhteistyönä. Tarpeen mukaan toimintaa parannetaan asiakaspalautteen ja viranhaltijoiden keskinäisen tiedonvaihdon ja keskustelujen perusteella.

10.4 EU –missiot

Euroopan komission Food and Veterinary Office (FVO) suorittaa jäsenmaihiin ns. missioita, joiden tarkoituksena on todentaa jäsenmaiden yhteisen lainsäädännön noudattaminen. Läänneläinlääkärit ja ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja osallistuvat missioihin Eviran määräyksestä ja tehtäväjakonsa mukaisesti. Aluehallintoviraston antamaa ohjausta ja valvontaa tehostetaan missioraporttien huomioiden mukaisesti.

11. SEURANTA JA RAPORTOINTI

11.1 Kunnallisten valvontayksiköiden raporttien kokoaminen ja analysointi

11.1.1 Kuntien ELTU - raportointi

Kunnallisten valvontayksiköiden tulee toimittaa vuoden 2011 elintarvikevalvontatietonsa (ELTU-tiedot) aluehallintovirastoon vuoden 2012 tammikuun loppuun mennessä mieluiten sähköpostilla. Evira toimittaa aluehallintovirastolle niiden kuntien valvontatiedot, jotka ovat tallentaneet ne keskitettyyn valvontatietojärjestelmään (KUTI). Kuitenkin alkutuotantopaikkojen valvontasekä näytteenotto- ja tutkimustiedot tulee ilmoittaa edelleen ELTU –lomakkeella. Aluehallinto-

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

virasto tarkistaa tiedot ja pyytää tarvittaessa korjauksia ja täydennyksiä. Tarkastetut lomakkeet toimitetaan Eviraan helmikuun loppuun mennessä sähköpostilla. Lomakkeiden tarkastukset suorittavat aluehallintoviraston viranhaltijat keskinäisen työnjakonsa mukaisesti.

11.1.2 Kuntien VASU - raportointi

Kunnallisten valvontayksiköiden tulee toimittaa edellisen toimintavuoden VASU - raportti Webropol - kyselyllä Eviraan tammikuun loppuun mennessä, minkä jälkeen Evira laatii yhteenvetokyselyistä ja tallentaa ne Eviranetin ryhmätyötilaan. Aluehallintovirastossa kuntien vastaukset analysoidaan aluehallintoviraston viranhaltijoiden keskinäisen työnjaon mukaisesti. Aluehallintovirasto tekee vastauksista yhteenvetokyselyn Eviranetin ryhmätyötilassa helmikuun loppuun mennessä. Kuntien VASU -tiedonkeruulla on tarkoitus koota aluehallintoviranomaisille ja Eviraan sellaiset elintarvikevalvontaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvontasuunnitelma-asetuksen tarkoittaman vuosiraportin laatimiseksi ja joita ei saada muiden tiedonkeruukanavien kautta.

Aluehallintovirastossa kuntien vastaukset liitetään osaksi aluehallintoviraston VASU raporttia. Raportti toimitetaan Eviralle helmikuun loppuun mennessä.

Aluehallintovirasto opastaa kuntia VASU - raporttien täytössä ja huolehtii, että kaikki kunnat vastaavat kyselyyn. Raportoinnista ja sen aikataulusta ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja muistuttaa jo edellisen vuoden marras-joulukuun työhöjaupäivissä. Noin viikkoa ennen tammikuun loppua hän pyytää Evirasta tilannekatsauksen siitä, mitkä valvontayksiköt ovat siihen mennessä toimittaneet VASU-raporttinsa. Niihin valvontayksiköihin, joista raporttia ei ole vielä tullut, laitetaan sähköpostitse muistutus asiasta. Mikäli jotkut valvontayksiköt eivät tästä huolimatta toimita VASU-raporttiaan tammikuun loppuun mennessä, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja ottaa puhelimitse yhteyttä ko. valvontayksiköihin ja sopii ehdottoman viimeisen palautuspäivän.

11.2 Raportointi omasta toiminnasta

11.2.1 VASU - raportointi

Aluehallintoviraston elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan Eviran toimittamalle raporttipohjalle (aluehallintoviraston VASU -raportti). Vuosiraportti sisältää sekä kuntien että aluehallintoviraston elintarvike- ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan toteutumisen raportoinnin ja se toimitetaan Eviraan 28.2.2013 mennessä. Aluehallintoviraston kirjallinen puolivuotisraportti toimitetaan Eviraan 31. elokuuta 2012 mennessä. Edellä mainitut raportit laativat aluehallintoviraston viranhaltijat keskinäisen työnjakonsa mukaisesti.

Raportteja käsitellään aluehallintovirastojen ja Eviran yhteisillä neuvottelupäivillä ja aluehallintoviraston elintarvikeryhmän yhteisissä tapaamisissa. Raportit annetaan tiedoksi ylijohtajalle ja muille tarvittaville tahoille/esimiehille.

LIITE 1.

ELINTARVIKEVALVONNAN HANKKEET

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
-vastuualue

Hankkeet, joita painotetaan aluehallintovirastojen lakisääteisten tehtävien joukossa, koskevat kaikkia aluehallintovirastoja ja valitaan lakisääteisten tehtävien joukosta painopistealueiksi kullekin vuodelle.

Hankkeiden, joihin eri aluehallintovirastot voivat osallistua tarpeidensa mukaisesti, tavoitteena on kehittää valvonnan ohjeistusta ja/tai menetelmiä. Mahdollisimman monen aluehallintoviraston ja kuntien odotetaan osallistuvan niihin.

Hankkeiden tarkempi kuvaus on esitetty valtakunnallisessa elintarvikevalvontaohjelmassa (EVO 2011 – 2014, päivitys vuodelle 2012).

1. Yhteiset kaikkia aluehallintovirastoja koskevat hankkeet

1.1 Listeria lihavalmisteissa

Hankkeessa selvitetään Listerian esiintyvyyttä kaupassa olevissa lihavalmisteissa. ISAVI:lla on ohjaus ja koordinaatiovastuu. Hankkeeseen varataan 5 htp:ää.

1.2 Lisäaineiden, aromien ja entsyymien valvontahanke

Vuonna 2011 annettua valvontaviranomaisten koulutusta jatketaan opastavina tarkastuksina valmistaviin ja maahantuoviin laitoksiin sekä elintarviketuotantolaitoksiin. ISAVI:lla on ohjaus ja koordinaatiovastuu. Hankkeeseen varataan 10 htp:ää.

2. Hankkeet, joihin Itä-Suomen aluehallintovirasto voi osallistua tarpeidensa mukaisesti

2.1 PAH yhdisteiden valvonta

Kunnan valvontaviranomaiset tekevät tarkastuksia liha- ja kala-alan laitoksiin ja muihin valvontakohteisiin, joissa on savustustoimintaa. Tarpeen vaatiessa otetaan myös näytteitä. ISAVI:lla on ohjaus ja koordinaatiovastuu. Hankkeeseen varataan 5 htp:ää.

2.2 Kasvisvarastojen olosuhdekartoitus.

Valvontahankkeessa selvitetään kasvisten hygieniaan vaikuttavia seikkoja kasvisten varastoinnissa. Hankkeen toteuttavat kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset tekemällä tarkastuksia kasvisvarastoihin. Aluehallintoviraston tehtävänä on ”markkinoida” hanketta kunnille. Hankkeeseen varataan 3 htp:ää.

